

Goriško.

Tolminsko učiteljsko društvo. Za ustanovnico „Učit. konvikt“ so nadalje vplačali: Bogotaj Vilma v Drežnici 2 K, Trebše Ivan v Sedlu 2 K, Fajgel Rafael v Sedlu 2 K in Vuga Viktor na Idriji 2 K. Dosedaj je vplačanih 96 K. Hvala! Veliko tovarišev in tovarišice še ni vplačalo. — Prosimo!

Srednješolski vestnik.

**** Razpis ustanov.** Naučno ministristvo je razpisalo običajne ustanove za profesorje srednjih šol v svrhu znanstvenega potovanja po Italiji in Grškem. Pogoji so dokazana usposobljenost za pouk klasične filologije, zemljepisja ali zgodovine in izpričevalo o najmanj triletnem delovanju kot samostojen učitelj na srednjih šolah. Prošnje do 1. aprila.

**** Učna knjiga.** Deželni odbor kranjski je honoriral „Mineralogijo“, ki jo je spisal prof. Poljanec.

**** Roditeljske sestanke** so uvedli na I. in II. drž. gimnaziji v Ljubljani.

**** Laška realna gimnazija v Gorici.** Laška klerikalna poslanca Bugatto in Faidutti sta predložila pred časom goriškemu deželnemu šolskemu svetu prošnjo za ustanovitev realne gimnazije v Gorici z laškim učnim jezikom. Deželni šolski svet se je izrekel povoljno o predlogu ter ga podal s priporočilom naučnemu ministristvu.

**** Umeten import** nemških dijakov v Ljubljano je uprizoril Volksrat. Bojijo se, da bi jim sicer nemške gimnazije zmrznile zaradi prepričlega števila nemških dijakov.

**** Na čeških srednjih šolah** študira letos deklet: na gimnazijah 139, na realkah 163, skupaj 302. Največ jih je v Příbramu: 28 na realki, 15 na gimnaziji.

Književnost in umetnost.

Naši zapiski, socialna revija, so po enoletnem prestanku zopet začeli izhajati. I. št. objavlja bogato in zanimivo vsebino (opozarjamo na članek „Solstvo“!). „Naši Zapiski“ bodo izhajali mesečno v zvezkih z obsegom 1 in pol tiskane pole; naročnina znaša vseletno 4 K 80 h. Uredništvo je v Gorici, Via Zorutti 3a, administracija v Ljubljani, Dunajska cesta št. 20. Priporočamo!

Britanska svetopisemska družba, ustanovljena l. 1804, je izdala že več kot deset milijonov kron za prevode, tisk in razširjanje sv. pisma. Izdala je prevode sv. pisma v 400 jezikih. Družba ne služi nobeni posebni cerkvi in se ne peča s propagando za kako posebno krščansko konfesijo, marveč dela samo na to, da dobi vsak narod sv. pismo v svojem jeziku in to v dobrem, natančnem prevodu. Že pred 30 leti je izdala ta družba slovenski prevod sv. pisma nove zaveze. Tisti prevod je oskrbel Josip Stritar. Zdaj je navedena družba priredila drugo, temeljito popravljeno izdajo tega dela, pri kateri se je zlasti gledalo na to, da bi se slovensko besedilo popolnoma ujemalo z najboljšimi grškimi rokopisi. Prevod je jezikovno vzoren in umeven tudi preprostemu narodu.

Učna knjiga za slovenske meščanske šole. C. kr. ministristvo za bogočastje in uk je z razpisom z dne 21. februarja t. l. št. 1332, dovolilo uporabo drugega dela J. Brinarje „Slovenske čitanke za meščanske šole“, ki jo izda c. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaju.

Nova novela Tolstega. Iz Petrograda poročajo: Lev Tolstoj piše novo novelo, ki se odigrava v dobi ruske revolucije. Zaraditega se je obrnil na vse prijatelje, da mu priobčijo markantna mesta iz ruskega revolucionarnega slovtva počenši od leta 1900.

Jari junaki. Napisal Rado Murnik. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Stane broširano K 2-50, elegantno vezano K 3-50, po pošti 20 h več. Murnikove spise rado čita naše občinstvo; zato ni dvoma, da seže po tej knjigi, kdor si želi dobrega humorističnega čtiva. Knjigo priporočamo zlasti učiteljstvu, ki mu je treba ob mukopolnem delu veselega razvedrila.

Amerikanska škola. Napisał Ivan Sedmak in k. Izdanka in naklada: Ivan Sedmak — Ilk. — Cena 1 K, str. 70. — Pisatelj natančno opisuje ves ustroj ameriškega šolstva, ki je danes na taki stopnji, da govori o njem z občudovanjem ne samo vsak Američan, temveč vsak nepristranski izobraženeec. To je pisatelja napotilo, da je šel l. 1907. sam v Ameriko ter se je na lastne oči prepričal o idealni organizaciji ameriškega šolstva. Knjiga je pisana vrlo zanimivo. Morda nam kaj podobnega preskrbi „Slov. Šol. Matica“.

Bačunica za meščanske šole. II. del. Spisal France Hauptman, profesor na c. kr. učiteljskih v Gradcu. Cena 80 h. V c. kr. zalogi šolskih knjig. 1909. — Bačunica je delo priznanega strokovnjaka — s tem je rečeno vse. O uredbi knjige je pisatelj napisal posebno pojasnilo. Bačunica je učencu zbirka nalog, učitelju pa metodiški kažipot, zategadelj doseže svoj namen.

Kulturno delo.

+ Občni zbor „Slovenske Matice“ za leto 1909. bo v ponedeljek, dne 26. aprila, ob 8. uri zvečer. Samostalne predloge je po § 4. b) društvenih pravil vsaj 14 dni pred občnim zborom prijaviti odboru.

+ Odborova seja „Slovenske Matice“ dne 3. marca 1909. Predsednik naznanja, da je iz odbora izstopil ravnatelj Fran Wiesthaler; za njegovo dolgoletno in marljivo delovanje se mu izreka zahvala. Umrla sta ustanovnika Ivan Kuralt in dr. Janko Sernec, ki je med prvotnimi utemeljitelji „Matic Slovenske“ (1864). Nadalje se spominja predsednik stoletnice M. Majorja in Ljud. Gaja. Odbor je pritrdil predsednikovim nazorom o organizaciji našega znanstvenega dela. Letošnji občni zbor bo v ponedeljek, dne 19. aprila ob 8. uri zvečer. Od zadnje odborove seje (od Božiča) so zberovali reklamni, gospodarski, zemljepisni in knjižni odsek; delalo pa se je tudi v krajepisnem in tehničnem odseku. — Tisti dosednji člani, ki niso plačali članarine za l. 1908., se po § 3. društvenih pravil izbršeje izmed letnikov. Knjige za prošlo leto, ki so že vse razpečane, so sicer pozitivne, vendar se je pokrilo le malo deficita iz prejšnjih let, zato bo treba v tekočem letu posebno štediti. Pri konkurzu za tisk letošnjih publikacij se bodo uvaževale vse slovenske tiskarne. „Simon Gregorčičev sklad, veselicega odseka Unec-Bakek“ vzame Matica v oskrbo. „Bleiweisov Zbornik“ bo obsejal kakih 18 pol; prispevke so že obljubili n. pr. dr. Demeter Bleiweis vitez Trsteniški, dr. Lončar, dr. Prijatelj, dr. Šleibinger, dr. Lokar, dr. Pestotnik, dr. Ilešič, dr. Tomišek; upamo tudi pridobiti dr. Murnika, dr. Štreklja, in prof. dr. Grafenauerja. Dr. M. Potočnika opis Korške bo ilustriral. Dr. Iv. Prijatelja prevod iz ruščine „Ognjegin“ bo kmalu gotov. — Za l. 1910. se pripravlja večja knjiga o francoski dobi (dr. Vidic: Tajna korespondenca ilirsko-avstrijska; dr. Bog. Vošnjak: Ustava in uprava francozka z razsojnega stališča državopravnih ved; Sandri Majster: Vojno kretanje na Kranjskem po vojnem arhivu; Ilešič-Prohaska: Ilirija in jugoslov. literatura; Vrhovec-Vrhovnik: Vrhovecvi o francoski dobi; Dr. Gruden: Narodopisno blago o francoskih časih itd.) — Gajevo-Vrazovo „Ilirsko dobo“ opiše dr. Branke Drechsler v Zagrebu. Opis Stajerske izdela do l. 1912. dr. Fr. Hauptman ml. v Gradcu. Društveni predsednik je slov. zgodovinarjem razposlal poziv za opisovanje „Zgodovine slovenskega naroda“; odziv je dovoljen; pisatelji se v kratkem sestanejo na posvetovanje. — Organiziralo se je prevajanje slovanskih literatur glede na izbor tako glede na prevajatelj; v poštev pridejo le prevodi po izvornikih. — Ukrenilo se je o predlogu učitelja Svanjaka na Koroskem, naj bi se sistematično nabirala narodna rastlinska imena in o nekaterih rokopisih. Matica izda „Zbrane spise“ dr. Jan. Mencingerja ter uredi svojo knjižnico. V zadnjem času je došlo več krajepisnega gradiva. Zemljevid je do nekaterih dvomljivosti v pisavi imen izdelan, gre sedaj za to, kdaj ga bo vojaški geogr. zavod mogel tiskati. Zemljevidu se doda kazalo imen. Za tehnični slovar se že prepisuje določeno gradivo. Tajnikovo poročilo o tekočih poslih se je vzelo na znanje; za l. 1909. je plačalo le še malo članov.

Politiški pregled.

*** Poslanska zbornica** je bila zopet otvorjena dne 10. t. m. Češki radikali so sprejeli novo ministristvo s „Pfu!“ in „Abzug“ klici, Bienerth je rekel, da pričakuje uspešno zasedanje. Predsednikom zbornice je izvoljen kršč. soc. dr. Pattai. Dobil je 237 glasov. Za podpredsednike so izvoljeni: dr. Laginja, Staržynski, Steinwender, Zazvorka, Pernerstorfer. — Glede Srbije je rekel Bienerth, da ni izključeno, da pride v Belgradu po nasvetu vevlasti do izpremembe za realno in praktično politiko.

*** Slovenec — minister.** Volitev dr. Laginje na podpredsedniško mesto v državnem zboru in odstop poslanca Pogačnika se komentira na ta način, da bodo Slovenci dobili ministra, in sicer bo najbrž imenovan kak klerikalni slovenski poslanec lahko tudi za resortnega ministra. Zato se je pa „Jugoslovanski zvezi“, ki velja bolj kot napredna, odstopile podpredsedniško mesto. Nimamo nič proti temu, ampak še veselimo bomo, ako se imenuje jugoslovanski minister krajan. Zastopati bo moral pri vladi slovenske koristi ter križati načrte dr. Schreinerju.

*** Reforma kmetiškega kredita.** Dr. Grabmayer je vložil v gosposki zbornici svoječasno predlog, v katerem se poziva vlada, naj čimprej vloži v poslanski zbornici zakonski načrt za reformo kmetiškega kredita. — Specialna komisija se je posvetovala o načrtu, ki ga je tozadevno sestavil predlagatelj sam, in je izdala poročilo. — Glavne točke Grabmayerjevega predloga so: 1. Zastavne pravice na poljskih in gozdnih posestvih se smejo ustanoviti le za neodpovedljive, v najdalje 60 letih v anuitetah odplačljive terjatve. 2. Terjatve, ki jih imajo na

poljskih in gozdnih posestvih kreditni zavodi, navezani na javno polaganje računov, se imajo, če se že sedaj ne odplačujejo v anuitetah, izpremeniti v anuitetne dolgove in se imajo odplačati najdalje v 60 letih; dolžniku pa se mora dati možnost, da to dobo tudi skrajša. 3. Pri vseh prisilnih prodajah poljskih in gozdnih posestev morajo posredovati javni zavodi (deželni hipotečni zavodi) v svrhu, da očistijo posestva vseh odpovedljivih hipotek, ki se ne dajo amortizovati. 4. Deželni zakonodajni zstopi naj odločijo termine, kdaj stopi ta kreditna reforma v veljavo.

*** Madjarizacija v Hrvaški.** Uradni list ogrske državne železnice je priobčil imenovanje osmero novih učiteljev za madjarske železniške šole v Hrvaški.

*** Turški ministrski svet** je sprejel predlogo, da se uvede v celi državi obvezni šolski obisk in da bodo državljani vseh treh veroizpovedanj (mozlimi, kristjani, judi) pri oddajanju državnih služb pogojno enakopravni. O obeh predlogih bo sklepal parlament.

*** Gonja proti Čehom.** Vlada je izdala na uradnike pri namestništvu v Pragi prepoved, da ne smejo biti člani izrazito narodnih društev. V češki javnosti je zbudila ta prepoved največje ogorčenje, ker je znano, da nemškimi uradnikom nihče ne brani, da bi ne smeli biti člani raznih vsenemških društev, ki obstoje v Pragi. Češki poslanci bodo o tej prepovedi izpregovorili resno basedo z vlado v parlamentu.

*** Stroški vojne.** V listu „Daners Armeezzeitung“ je nekdo izračunal, da bi nas vojna s Srbijo, ki bi trajala do podjarmljenja Srbije približno 6 tednov, stala okroglo 700 milijonov kron, kar bi dalo z naraslimi stroški za podporo vdov in invalidov letno višje obremenitev državnega proračuna za 60 milijonov kron.

*** 40 milijonov rubljev** je dovolila ruska дума za vojaške priprave in municijo. V tajni seji je za dovolila 7 mil. 485.000 rubljev za dve leti za izboljšanje baltiškega brodovja.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Janko Žirovnikove Narodne pesmi za februar 45-73 K. Zadnjič izkazanih 461-13 K; doslej darovanih 506.86 K. Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: g. Janko Česnik, trgovec z manufakturnim blagom v Ljubljani, 5% odbitka za učiteljstvu prodano blago 41-40 K. (Pri tej priliki to narodno in solidno tvrdko p. n. učiteljstvu kar najtopeje priporočamo). G. Jenček Jernej, posestnik v Predjami, plača za učiteljski konvikt vsled kazenske poravnave z tov. Josip Lipovcem iz Bukovja zaradi razžaljenja časti 7-50 K. G. Ivan Benčina, gostilničar na Starem trgu pri Ložu, nabral na samskem zabavnem večeru 12 K. Dog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Anton Javoršek iz Sp. Šiške; Andrej Cvar iz Vel. Poljan; Anton Barginec, Karl Gruntar in Marija Kenda iz Sežane; Fran Jamšek iz Rajhenburga; Šampri Martin in Mahor Srečko iz Makol na Stajerskem. Bog plati!

Štiridesetletnica avstr. drž. šol. zakona. Letos, dne 14. maja, obhajamo štiridesetletnico avstr. drž. šol. zakona. Predsedstvo društva nemško-avstrijskih učiteljev že poziva vse člane društva, da se naj udeležijo ob tej priliki slavnosti, ki jo priredi društvo na Dunaju. — V okrožnici se pravi med drugim: „Duh, ki živi in diha v tej postavi, nima več svoje domovine na Avstrijskem!“

Kmečka stranka in učiteljstvo je naslov članku, ki ga je priobčila klerikalna „Gorica“ dne 9. t. m. Tamkaj beremo več imenitnih reči; n. pr.: Ko hitro stopijo „agrarci“ na praktično polje deželne uprave, bodo morali... predlagati, da se učiteljem znižajo sedanji prejemki... Pa tudi laže „Gorica“ Pravi, da se je shod učiteljstva — v mislih ima skupščino „Zaveze“ v Gorici — vršil pod patronanco vlade in poslancev slovenskega kluba! Kdo je še kdaj slišal kaj takega! Pod patronanco in še vladno povrhu! Vidi se, da sodijo goriški klerikali — po sebi! In dalje: Žalostno ulogo glede pretiranih nasvetov za učiteljske plače so tedaj prevzeli učitelji s Kranjskega. — Resnica je, da je imel dotični referat tov. Pesek in da so to zahteve vsnega avstrijskega učiteljstva, ki pač ne pozna tesnih meja goriških klerikalcev in ki jih ne hodi izpraševati kaj naj učiteljstvo zahteva in kaj ne! In tako dalje...

Skladatelj — učitelj E. Adamič. Nekaj let sam razpisuje „Glasbena Matica“ častne nagrade za nove slovenske skladbe. Oceno doposlanih novitet preskrbi v to izvoljena jury. Vsakokratni tozadevni razglas zahteva, da pošljejo skladatelji svoje muzikalije pod posebno kuverto s poljubnim geslom, zopet v drugi kuverti pa naslov pesmi s pravim imenom skladatelja. Ker je izrečena tudi želja, naj se

konkurenčne skladbe ne odpošljejo lastnoročno pisane, zato je izključen vsak dvom o kakršni-bodi protekciji. Gospod Emil Adamič, učitelj v Kamniku, se kot skladatelj prav pridno poslužuje teh razpisov. Pa ne zaman! Med prvimi odlikovanci čitamo redno leto za letom njegovo ime. S prvo častno nagrado je bil odlikovan pred tremi leti za moški zbor „Francianica“. Od slovenske pevske „Zveze“ je bilo na predlanskem občnem zboru na sličen razpis prisojeno samo njemu častno priznanje za njegov moški zbor „Notranjska“. Lani, ob priliki „Gregorčičevega večera“, je dobil častno nagrado za prekrasno skladbo „Prizibeli“, samospev s spremljevanjem klavirja. Letos pa so se prisodile častne nagrade 13 skladbam, med katerimi je 9 E. Adamičevih. Da se spozna njegova vsestranska skladateljska zmožnost, naj navedemo doslovno njegova nagrajena dela. 1. Barkarola, skladba za klavir, vložena pod geslom „Barkarola“. 2. Humoreska, skladba za klavir, vložena pod geslom: „Humoreska“. 3. Na lipici zeleni, besede Iv. N. Resmana, samospev s spremljevanjem klavirja, vložena pod geslom: „Na lipici zeleni“. 4. Nokturno, skladba za klavir, vložena pod geslom: „Nokturno“. 5. Planinec, besede Iv. N. Resmana, samospev s spremljevanjem klavirja, vložena pod geslom: „Planinec“. 6. Scherzando, „Jaz sem devete dežele kralj“, besede Rudolf Maistrove, moški zbor, vložena pod geslom: „Scherzando“. 7. Slovanski dan, besede Simon Jenkove, moški zbor, vložena pod geslom: „Slovanski dan“. 8. Zapuščena, iz kraljedvorskega rokopisa, Fr. Levstik, mešan zbor, vložena pod geslom: „Zapuščena“. 9. Pristudenca, besede Iv. N. Resmana, samospev s spremljevanjem klavirja, vložena pod geslom: „Pristudenca“. — Zaeno s to najodličnejšo pohvalo, pa je dobil od istega glasbenega zavoda honorarja 305 K, kar je za ljudskošolskega učitelja tudi nekaj. — Če se pomisli, da skoraj ne izide številke „Novih akordov“, kjer bi ne bilo ene ali dveh njegovih skladb, če se upošteva, da je imel ravno preteklo leto mnogo opraviti z jubilejsko mladinsko spevoigrro „Slava cesarju Francu Jožefu I.“, tedaj smemo s ponosom konstatirati, da je naš Emil eden najproduktivnejših in najnadarjenejših slovenskih skladateljev. Z lastno pridnostjo se je povzpел tako visoko, zakaj le na učiteljsku in v „Glasbeni Matici“ je študiral glasbeno vedo. To nas tembolj silni, da mu spričo zadnjih častnih nagrad čestitamo kar najiskreneje. Drugam ob vsi svoji dobri volji ne more, ker učiteljska plača ni taka, da bi si mogel tekom let kaj prihraniti; za morebitne nadaljne glasbene študije bi se mu po sedanji praksi niti suplenta ne plačalo; ustanov, ki bi omogočile izdatno nadaljno izobrazbo v glasbi, pa Slovenci tudi nimamo. Ob tem dejstvu se nam rodi natihoma vprašanje: Ali ni mogoče za nadarjene slovenske sinove prav nikjer dobiti kake gotove podpore? Da, samo resnične volje je treba! Rado se zatrjuje, da je sedanji kranjski deželni zbor po večini demokratski. Če je temu res tako, tedaj ne bo pretežavno in tudi za finance kranjske dežele ne bo preobtežljivo, da ne bi se mogle določiti kake tri stalne ustanove za nadarjene glasbenike, slikarje in kiparje. Saj za glasbenike naj jo dežela ustanovi. Deželnim poslancem E. Ganglu, dr. E. Lampetu in dr. Peganu kot ljubiteljem in poznavateljem glasbe bi kak tak predlog gotovo ne bil nevšečen. Ker nimamo nobenih drugih virov, zato naj v takih slučajih saj dežela ukrene za svoje kaj gotovega in stalnega.

Delavec in ml. „Rdeči Prapor“, glasilo slov. soc. demokratskega delavstva, začne z aprilom izhajati po trikrat na teden. Tako skrbe delavci za svoje glasilo. In mi?!

Pravičnosti ni več! Krščansko socialna zveza je imela v Ljubljani svoj občni zbor. Govoril je tudi deželni odbornik dr. Pegan, ki je poudarjal, da je število članov sramotno nizko ter dejal: „Kdor ni član, ta nima ničesar od nas pričakovati, vsaj jaz ne storim ničesar več za take!“ Izkaznica zveze bo odslej priporočilo pri klerikalnih veljajah! Ta bo menda odtehtala za vse druge sposobnosti; no saj smo v novi eri že navajeni takega postopanja. Pravičnost so ubili, zatorej živimo v brezpravnosti, korupcije in podkupljenih značajev! Res, lepo je tako življenje! In lepi so možje takega krščanskega naziranja! Jokaj se, milo nebo!

Pohvalna beseda. V književnem poročilu piše „Popotnikov“ recenzent v 2. št. tudi to-le: „Ob koncu si ne moremo kaj da bi... ne pohvalili Učiteljske tiskarne. Sploh opazujemo, da prihajajo iz prav omenjene tiskarne kaj krasna dela in to tako z ozirom na tisk kakor tudi z ozirom na papir in obliko. Tiskarno priporočamo vsem onim, ki si žele okusnih del v vsakem oziru.“ — Naša želja je, da bi te besede uvaževalo vsaj — učiteljstvo! Svoji k svojim!

Okrajna učit. konferenca za logaški okraj se vrši dne 30. junija t. l. v šolskem poslopju v Dol. Logatcu. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tema „Praktična uporaba

za ljudsko šolo" predpisanih fizikalnih učil. Poroča šol. vodja tov. Stanislav Legat. — Referat „Vpliv šole na vedenje šolske mladine zunaj šole“ ima izdelati vse učitelstvo v krajnih učil. konferencah, oziroma voditelji enorazrednic. Takšno fabriško izdelovanje referatov je brezpomembno, ker je referent gotovo že danes določen, vsi drugi pa delajo zaman. Bodo malo modernejši! Uradna vabila so dvojezična, kar je nepotrebno, ker je vse šolstvo in učitelstvo v kraju — razen dveh Nemškat v Idriji — narodno! Če oni dve ne znata slovensčine, naj gresta v nemške dežele, učiti otroke! Okrajni šolski svet pa naj opusti cikanje na nemško plat!

Nemški Schulverein poroča, da se je zadnje vodstvene seje tudi udeležil nemški minister dr. Schreiner. V zadnji dobi je imel dohodkov 4337 K 6 h, izmed katerih mu je samo Štajerska poslala 568 K 89 h, dočim je Niže Avstrijsko dalo 447 K 31 h. Poleg denarja pobira tudi knjige za ljudske knjižnice in raznovrstne druge reči. Med drugim se mu je tudi poslalo 4 šivalne stroje, ki jih bo porabil za uboge rokodelske šole v narodno nevarnih krajih. Da bi se povečali dohodki, navetnje podružnica Fürstenfeld, da se pozovejo vsi nemški rojaki, naj načeloma dajo napitnico samotistim natakarnjem, ki rabijo šulferajnske gostilniške liste, ki se prodajajo po 1 K 50 h 100 komadov. Podružnica ima sedaj 1463, in posebno se pohvali koroška podružnica Borovlje, ki je l. 1907. imela 202 člana in 808 K 88 h dohodkov. L. 1908. pa 226 članov in 1035 K 3 h dohodkov. V zadnji seji je vodstvo dovolilo 127.000 K podpore za šolske zgradbe na 15 krajih. Poleg šolstva goji Schulverein tudi posredovanje za naselitev nemških delavskih rodov. Ker se je že oglasilo nekaj slovenskih rodov, ki so pripravljene naseliti se na dotičnem posestvu blizu Dunaja ter ga obdelovati, išče Schulverein nemške poljedelske delavce.

Südmarka napreduje od leta do leta. Dočim je imela prva leta 500 do 800 dohodkov, jih je čez 10 let že imela 100.000. V drugem desetletju svojega obstanka je še bolj napredovala. L. 1906. so znašali njeni dohodki 181.255 K, l. 1907. 262.485 K in lansko leto pol milijona. Tako je Südmarka dohitela najstarejše nemško avstrijsko obrambno društvo nemški Schulverein. Obžalujemo to, ker Südmarkino napredovanje pomeni za nas nazadovanje, izgubo in raznaroditev.

Poučevanje o gozdarstvu na kmetijski šoli na Grmu se je poverilo za tekoči tečaj g. gozdnemu komisarju Ivanu Urbasu iz Novoga mesta, kar je poljedelsko ministarstvo potrdilo.

Češka šolska Matica proda vsako leto do 2 milijona velikonočnih razglednic. Te razglednice so preproste, a vendar jih rodoljubi na Češkem cenijo nad vse drugo. Tam se ne vpraša, kakšne so razglednice, temveč komu koristijo. Pa pri nas? „So li lepe? Po čim so?“ — nikoli pa ni „prvo vprašanje“, „Komu so na korist?“

Nad „Slovenskim šolskim društvom“ na Koroškem se pritožujejo koroški slovenski učitelji, češ, da so jih pri snovanju društva popolnoma prezrili. Zato pa se učitelji tudi ne morejo ogrevati za društvo. Gospodje v Celovcu pač še vedno žive v Einspielerjevih časih, ko so učitelje smatrali za brezpomembne mežnarje, ki stojijo globoko pod njimi. Tudi nam se zdi prava abnormalnost, da so v odboru „Slov. šolskega društva“ zastopani vsi možni sloji; le oni, ki bi morali imeti odločilno besedo o šolstvu, namreč slov. učitelji, so izključeni.

Preizkušnje učiteljske usposobnosti za ljudske in meščanske šole, kakor tudi specialne preizkušnje začno letos pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici 10. maja ob 8. uri predpoldne. Za temi izkušnjami prično takoj preizkušnje za ženska ročna dela in za vrtnarice. Prošnje naj se vložijo pri c. kr. izpraševalni komisiji, oziroma ravnateljstvu c. kr. učiteljske v Gorici v teku tekočega meseca.

Na c. kr. ženskem učiteljskem v Gorici prično maturitetne preizkušnje 3. maja t. l. ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje k dopustu se imajo v teku t. m. vložiti pri ravnateljstvu imenovanega zavoda.

Ženska ročna dela. C. kr. dež. šol. svet kranjski je sklenil odredbo, s katero se obrača večja pozornost na tista ženska ročna dela, ki so deklicam najbolj potrebna. Pomnožil se bo pouk v šivanju in v popravljanju perila. Šivanje se bo poučevalo po dve leti na vseh dekliških šolah po dve, oziroma po eno uro na teden.

Čipkarska šola na Trati na Gorenjskem je od c. kr. ministrstva potrjena ter prične delovati koncem tega leta. Šola je ustanovljena v gmotni napredek občine.

360 poljskih učencev preneha obiskovati s 15. sušcem šolski pouk, če ne prevzame mestna občina v Poljski Ostravici tamonjo poljsko zasebno šolo v svojo oskrbo.

Častno spominsko diplomano in plaketo je dobil dr. Josip Čerin, kapelnik c. in kr. pešpolka št. 91 v Pragi naš rojak, od praške jubilejske razstave za znamenito in uspešno delovanje kot dirigent koncertov.

Alkohol in mladostni kaznjenci. Med 600 mladostnimi kaznjenci je dobil dr. Reinsberg 490 takih, katerih starši so bili pijanci.

† **Fran Kokole**, nadučitelj v Podbrdu, je umrl dne 12. t. m. v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici. — Ta vest je nenadoma pretresla vse znance in prijatelje pokojnika, kakaj o kaki boleznih ni bilo nič slišati. Vzrok je ta-le: Pokojni Kokole je imel že več let sitnosti z enim zobom končjakom. Da bi se ga odkrižal, je prišel pred dobrim mesecem v Gorico k zobozdravniku. Ali zob je bil tako zarašen, da je imel zobozdravnik veliko opravila, preden mu ga je izdri po kosih. — Ali s tem še ni bilo težav konec. Bol ni ponehala. Pred 8 dnevi je začel otekat, a ni prišel takoj v Gorico; ko je pa končno prišel, je bilo že — prepozno; izvršili so sicer razne operacije v ustih, na vratu, v grlu, a zaman; pridružila se je še pljučnica in prišla je smrt. — Pokojni Kokole je bil rodom iz Kobarida, osem let poročen v srečnem zakonu z vrlu mu družico gospo Olgo rojeno Likarjevo, brez otrok. — R. i. p.!

Osebnosti s Kranjskega. Okr. šol. svet v Ormožju je imenoval za provizorično učiteljico in voditeljico nove ljudske šole na Telečjem vrhu bivšo suplentico pri Sv. Petru pri Novem mestu M. Grobovškovo. — Dosedanja suplentka na ljudski šoli na Viču Ela pl. Lukaneva je imenovana za pomožno učiteljico na osemrazredni slovenski dekliški šoli pri sv. Jakobu v Ljubljani. — Minka Skabernetova je imenovana za definitivno učiteljico na ljubljanski c. kr. dekliški vadnici. — Na vadnico ljubljanske ženskega učiteljskega priide G. Cidrihova, doslej učiteljica na nemški dekliški šoli v Ljubljani.

Društvo furlanskih učiteljev ima svoje zborovanje v Gradiški dne 28. t. m.

Krasno velkonočno darilo bo prejela slovenska mladina z mladinskimi spisi, ki jih bo izdalo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“. Rapetov 1. zvezek se bo začel razpošiljati prihodnji teden in naslednji teden pa Šlapšakov. Ganglov 1. zvezek bo pa med tem časom dotiskan. Cena vsakemu zvezku bo 1 krona, s poštino pa 10 h več. Naročnino sprejema že danes Učiteljska tiskarna. Tovariši in tovarišice, naročajte in širite te knjige med slovensko mladino!

Roditeljski sestanek se je vršil preteklo nedeljo na dekliški šoli v Idriji, kjer je c. kr. učiteljica M. Rupnikova govorila o gospodinjstvu. Udeležba je bila povoljna.

Deveti sestanek trgovskih in obrtnih vajencev je priredilo učitelstvo meščanske šole v Krškem v nedeljo, dne 14. t. m., ob 2. dri popoldne. Predaval je strokovni učitelj tov. Magerl. Predavanje je bilo vrlo zanimivo. S pomočjo zemljevida in kopije lepih podob so priredili učenci s tov. predavateljem na čelu popoldanski izlet v Evropo. Brez sistema — čemu tudi sistem ob popoldanskem izletu — so si ogledali razne zanimive kraje in prebivalce evropske. To bi bil pravi način poučevanja ali ponavljanja tudi za ponavljalne šole.

S tolimskega nam pišejo: Zakon z dne 8. februarja 1869, § 29, točka 6, nalaga okraj. šol. nadzorniku dolžnost skrbeti: „Ali dobiva redno učitelj zagotovljen o plač o.“ Naš okraj. šol. nadzornik se je vsemu delovanju odpovedal, izvzemši potegovati redno plačo, nagrado in dijete; za nas se pa ne zgane, tudi ako bi učitelstvo brez plače poginilo, kar se godi sedaj v bovškem sodnem okraju, ki nismo še sedaj za ta mesec plač prejeli. — Pač pa kot slepo orodje svojega šefa skrbi naš šol. nadzornik z vso vnemo za preganjanje učiteljstva. Dva sta v disciplinarni preiskavi (svet bo strm, ko zve ničve vzoške); eden je nevarno bolan na želodcu v smislu izpričeval ob. in okraj. zdravnika. Šel je domov zdravit se, mu šol nadzornik na postaji sv. Lucija zapove vrniti se na svoje mesto Strmec na pobočju Prečila (ta kraj je z visokim snegom zameđen) in tam čakati rešitve za dopust! Tako nečloveško postopanje presega že itak škodljivo birokrastvo in prehaja v srednjeveško tiranstvo. Ali smo to zaslužili?

Suspendiran je od svoje službe graški vseučiliški profesor dr. Hoffer pl. Sulmthal. Profesor je na sumu, da je v neki zapuščinski zadevi nekaj poveril.

6. učiteljem in slavnim krajnim šolskim svetom priporočamo najtopleje odlično narodno veletrgovino železnic „Merkur“ g. Peter Majdiča v Celju, ki tudi inserira v našem listu.

Pozor! Tvrška V. J. Havliček in bratov v Požebradih, slavnoznančni izvozni dom platnenih in rokotvornih vzorcev in modnega blaga, založena l. 1887., najstarejše in najprvo češko podjetje te vrste v kraljestvu Češkem, pošilja na zahtevo novo zbirko vzorcev blaga za zabave in plese zadnjih novosti in spomladanskega blaga za dame in gospode. Priporočamo najtopleje to domačo slovensko tvrško kot najsolidnejše podjetje.

Razgled po šolskem svetu.

— **Novi italijanski šolski zakon** daje občinam pravico določati, ali naj se poučuje v ljudski šoli veronauk ali ne. Prva občina, ki se je poslužila te pravice, je bila r i m s k a. Tam se je sklenilo opustiti vsak pouk o verstvu z 58 glasovi proti 3. — Kakšna brezbožnost v centru krščanstva!

— **Tudi učiteljsko društvo!** Zveza katoliških učiteljev in učiteljskih prijateljev izkazuje med svojih 373 člani. 3 škofe, 153 duhovnikov, 51 učiteljev, 44 učiteljice in 56 korporacij. — In naša Slomska zveza? Naj vendar enkrat povedo, koliko ima učiteljev!

— **Na dunajskem vseučilišču** je v tekočem zimskem polletju 1908. slušatelj največje število, ki ga je doseglo vseučilišče. Od teh je 7153 rednih in 1755 izrednih slušatelj. Na juridični fakulteti je 3268 rednih slušatelj, na filozofski 2013, na medicinski 1660, na bogoslovski 212. — Ženskih slušateljice je na medicinski fakulteti 62 rednih in 6 izrednih, na filozofski 446, in sicer 157 rednih in 289 izrednih slušateljice. Med 150 farmaceuti so tri ženske. Inozemcev ni mnogo, iz Rusije je okoli 100 medicincev in 50 filozofov. Iz anektiranih dežel je 118 slušatelj, od katerih so nad polovico medicinci.

— **Deset milijonov za zidanje šol.** V Galiciji je blizu tisoč občin, ki dozdaj še nimajo šole. Deželni odbor gališki je sicer vsako leto dajal 400.000 K podpor za zidanje šol, ali vse to je bilo premalo, in zidanje potrebnih šol je le počasi napredovalo. Zato je sedaj deželni odbor sklenil, da si izposodi deset milijonov kron, katere razdeli med občine, da si v kratkem sezidajo potrebna šolska poslopja. Kranjski deželni zbor je tudi najel deset milijonov, a od te vsote ne dobi šolstvo in učitelstvo niti vinarja.

— **Učitelj — bogoslovec.** Na osemrazredni šoli v Brodu ob Savi je služboval učitelj Tomo Praeni. Bil je že 16 let učitelj, a sedaj se je odrekel učiteljski službi ter odšel v djakovsko semenišče.

— **Šolstvo na Japonskem.** Kako sprejemljivo so Japonci za zahodno kulturo in omiko, nam dokazuje, da je samo na ženski univerzi v Tokiju vpisanih 300 rednih slušateljice in 500 deklic v pripravljalnem oddelku, Učni načrt je popolnoma enak našim višjim srednješolskim načrtom, samo da posvečajo ondi jako veliko pozornost narodnemu gospodarstvu. Med obligatnimi predmeti je tudi telovadba.

— **Hrvaško šolo** osnujejo v Pulju začasno Hrvati, dokler ne izvujejo javne.

— **Evropska vseučilišča in obiskajoče število dijakov.** V Evropi se nahaja 125 vseučilišč, ki so imela prošle leto skupno 228.730 obiskovalcev. Največje število odpade na berlinsko univerzo, na kateri je bilo vpisanih 18.890 dijakov, a takoj za njo pride po številu dijakov pariška, na kateri je bilo vpisanih 13.000. Na tretjem mestu je potem budimpeštanska in dunajska univerza. Nemška država zavzema prvo mesto, kar se tiče števila vseučilišč kakor tudi dijakov obiskovalcev, ker ima v skupnosti 21 univerz in 49.000 vseučiliščenikov. Za njo pride Francija s 16 univerzami in 32.000 dijaki, a potem Avstrija z Ogrsko z 11 vseučilišči in 30.000 dijaki. Najmanj vseučilišč kakor tudi dijakov imata pa Rusija in Nizozemska. Prva ima 9 univerz in 23.000 dijakov, druga pa 5 univerz s samo 400 dijaki.

— **Časnikarsko vseučilišče v Ameriki.** Na državni univerzi v Missouri (Columbia) so osnovali posebno fakulteto za časnikarstvo. Pouk bo trajal 8 semestrov. Predavalo se bo razen običajnih strok, kakor so narodna ekonomija, jeziki, zgodovina itd., posebne časnikarske stvari, kakor zgodovino časnikarstva, dopisovanje itd. Po končanih semestrih bodo morali polagati slušatelji izpit iz vseh strok. Fakulteta bo izdajala svoj časopis „University Missouriian“, ki ga bodo urejali slušatelji sami, da se izvezbajo praktično v vseh strokah časnikarstva.

— **Vseučilišče stavka.** Mohemedanskemu vseučilišču v Kahiru je vlada zaplenila vsa posestva in podarjene legate. Zaraditega so začeli s stavko vsi profesorji in okoli 20.000 dijakov, ki potujejo že čez en mesec med ljudstvom in oznanjajo sveto vojsko.

— **Dijkinke na nemških tehnikah.** Na nemških tehničnih šolah študira jako veliko žensk. V letošnjem zimskem semestru je bilo vsega skupaj 1230 dijakin po vseh šolah. Od teh 1230 jih odpade na Hanover 348, na Braunschweig 190, na Stuttgart 292, Draždane 145, Darmstadt 108, Karlsruhe 75, Berlin 52, Monakovo 19 in na Gdansko 1. Kakor se razvidi iz tega, so ženske na Nemškem jako vnete za študije, posebno kar se tiče tehničnih strok. Kakor prirodnoznanstvo, matematika, kemija, tako ima tudi arhitektura in inženirstvo svoje slušateljice. So pač podjetnejše kakor Slovenke.

Naročajte in širite naš list!

Raznoterosti.

× **Zoološki vrt v Rimu.** Italijanski kralj je sprejel v avdienco ravnatelja hamburškega zoološkega vrta Hagenbecka, ki mu je predložil svoj načrt za ustanovitev zoološkega vrta v Rimu. Kralj je izrazil Hagenbecku popolno zadovoljstvo z njegovim načrtom.

× **Botanik Barbarosa Rodrigues** je umrl 6. t. m. v Rio de Janeiro. Spisal je več znamenitih knjig o brazilski flori.

× **Razstava v Turinu.** V spomin 50 letnice proglašanja italijanskega kraljestva se

bo leta 1910. vršila v Turinu mednarodna industrijska in obrtna razstava.

× **Delo in vera.** V Klevelandu v Ameriki je 10.000 oseb priseglo, da bodo živele odslej popolnoma po svetopisemskih naukih. Zdaj pa je večina povedala, da je življenje tako, da ne morejo izpolniti obljube. Pisarka je dejala, da mora pisati laži, kadar njen gospodar to zahteva, telefonistka je izjavila, da mora venomer lagati, da gospodarja ni v sobi. Trgovce je rekel, da bi morala njegova rodovina lakote umreti, ako bi slabega blaga ne hvalil.

× **Knjige je požgal** poštni urad v Zemunu, in sicer 2000 izvodov knjig: „Zgodovina Srbov“ dr. Stan. Stangeviča, ki so bile namenjene naročnikom z južne Ogrske in Hrvaškega. Ker je sodišče ukazalo knjige uničiti, so napravili velik kup in jih javno sežgali. Domočina je rešena!

× **Najvažnejše iznajdbe, uvrščene po času.** Smodnik 1250, knjigotiskarstvo 1450, toploer 1605, daljnogled 1608, ura z nihalom 1656, porcelan 1709, tkalni stroj 1785, fotografija 1802, šivalni stroj 1804, lokomotiva 1812, železnica s parno silo za promet ljudi 1830, električna železnica 1881, Rentgenovi žarki 1896, brezžični brzojav 1897.

× **Čudna dedščina.** V Taonu pri Epinalu v Vogezih so izkopali ostanke delavca, ko je pretekla najemniška doba za grob. Ta delavec je umrl pred 12 leti. Reki so, da se je zadušil. Sedaj pa so našli 20 loudorov in 25 komadov po 10 frankov, ki jih je bil mož požrl, da bi jih „zalujoči preostali“ ne dobili v roke. Sedaj sta si razdelila to dedščino 2 pokojnikova sinova.

× **Nekoliko statistike.** Leta 1870. je znašalo cerkveno posestvo na Ogrskem in Hrvaškem 1.288.612 katastralnih oralov, a leta 1900. pa že 2.506.275 katastralnih oralov. Torej se je povečalo za polovico.

× **Prebivalstvo Trsta.** Po najnovjšem štetju šteje Trst 214 tisoč prebivalcev.

× **Grof-tovorniški delavec.** V tvornici za izdelovanje železnega pohištva v Miskoleu na Ogrskem je nastavljen kot delavec grof Forgach. Grof je izvršil maturo in bi se bil lahko posvetil drugemu delu, a pustil je vse časti, ker je vnet socialist.

× **S svedom rešil kravo.** Jako lepa, draga krava mizarja Ginterja v Hajnedorfu je požrla repo in bi se kmalu zadušila. Telefonsko pozvanega zdravnika ni bilo doma. Ginter je vzlet sveder, ga zavrtil v repo in izpulil repo iz vratu, kakor se izpulijo zamašek.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Listnica uredništva.

L. Č.: Vabilo nam je došlo prepozno, zato ga nismo priobčili. Ob slučaju smrti: Naše sožalje!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Kranjsko. 51 1—1
Služba prov. učitelja na šoli družbe sv. Cirila in Metoda na Muti na Štajerskem se razpisuje za nastop o Veliki noči tega leta. Plača letna 1200 K in prosto stanovanje.
Prošilec za to službo naj svoje prošnje, opremljene s potrebnimi dokazili vložijo v družbino pisarnico do 25. marca t. l.

Št. 356. 52 1—1
Na enorazredni ljudski šoli v Radomlju se razpisuje izpraznjeno učno in voditeljsko mesto z zakonitim prejemki in s prostim stanovanjem v stalno nameščenju.
Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom predlagati
do 15. aprila 1909.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščenim proslenci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 8. marca 1909.

Št. 367. 30 1—1
V litijskem okraju se razpisuje s tem voditeljsko in učno mesto na enorazredni ljudski šoli na Sv. Gori v začasno nameščenju.
Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 28. marca 1909.
C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 14. marca 1909.

Št. 281/III. Štajersko, 57 1—1

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Antonu v Slov. gor. se namesti učiteljska služba z rednimi dohodki po II. krajnem razredu in sicer stalno.

Redno opremljene prošnje je vpsolati krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Antonu v Slov. gor. do 15. aprila 1909.

Dokazati je usposobljenost iz obeh deželnih jezikov.

Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. gor., dne 4. marca 1909.